

доповнювалися засобами загартування із використанням оздоровчих сил природи: обливання, купання в холодній воді, обтирання снігом.

У процесі виконання фізичних вправ розвивалися фізичні якості: сила, спритність і витривалість. Виховувалися наполегливість, точність, відвага і кмітливість. Їх значення подано в народних приказках і прислів'ях: «Хват на всі заставки», «Звивається жвавий галюки», «Швидкий, як мотиль», «Швидкий і пуги не треба», «Проворний, як вітер у полі», «Жвавий, як риба в річці», «Жвавий Савка, аж шкура на нему говорить», «В один дух прибіг».

Зразками для виховання молоді в Київській Русі були билинні богатирі. Головні герої мали високий фізичний розвиток і підготовленість, які поєднувалися з моральною досконалистю. У билинних сюжетах зустрічаються різноманітні вияви фізичної сили. Це удар рукою по столу, удар палицею по дереву, каменю, землі. Завдяки цьому речі частково або повністю руйнувалися. Герої, які володіли надзвичайною силою, могли повернути землю. Народна фантазія, з любові до своїх героїв, подавала перебільшені здібності, коли богатир міг подолати ціле вороже військо :

Сів на коника, як вітерець линув,
Бай задне військо став доганяти,
Як і здогонив, конем потоптав,
Середнє військо мечем постинав,
Переднє військо вогнем попалив,
Своє подвір'я назад відобрав.

Отже, в свідомості давньоруського населення надзвичайно важливе значення мали здоров'я і фізичні здібності. Вони забезпечували повноцінне життя, високопродуктивну працю та захист рідної землі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зоропай О. Звичай нашого народу. Етнографічний нарис. - К.: Оберіг, 1993. - 592 с.
2. Халімник С. Український рік у народних звичаях в історичному освітленні : (у 3 кн., 5 т.). - Факс. вид. - К.: Обереги, 1994. - т.3. - 528 с.
3. Летопис руський. Пер. з давньорус. Л.С.Махновця / Відп. Ред. О.В.Мишанич; - К.: Діпро, 1990. - 591 с.
4. Рыбаков Б.А. Язычество древней Руси. - Москва: Наука, 1987. - 784 с.

FOLK GAMES AND ENTERTAINMENT IN PHYSICAL CULTURE SYSTEM IN KYIVER RUS NINA DEDELYUK

Specialized school №10 Lutsk

This article exposes contents and meaning of folk movement's plays. The analysis of the content of games rather to a national calendar and development of physical qualities moves.

ДО ПИТАННЯ ПРО ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ЗАСАДИ ЛЕКСИКОГРІФІЧНОГО ВІДОБРАЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СПОРТИВНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

СОФІЯ ДЕНИСЕНКО, ОЛЬГА БОРОВСЬКА

Львівський державний інститут фізичної культури

У листопаді 1989 року українська мова набула статусу державної. Зважаючи на цю подію на шляху до суверенної української держави, у громадян України, незалежно від їх

національної приналежності, потрібно виховувати розуміння соціального призначення української мови, як державної в Україні.

Фізична культура та спорт – невід’ємна складова частина суспільної діяльності, могутній засіб виховання, зміцнення здоров’я, підвищення продуктивності праці, - значний соціальний фактор дійсності.

Сьогодні функціонує система вищих та загальноосвітніх закладів фізкультурного профілю, спортивних товариств, організацій, шкіл, клубів, тощо. Щороку видаються книги з фізичної культури та спорту. Великими тиражами друкуються спортивні газети та журнали. Невід’ємною частиною цього процесу є розвиток спортивної термінології. Однак український спорт і система фізичного виховання залишаються чи не найбільш зросійщеними, порівняно з іншими ділянками культури, освіти та суспільно-громадського життя. Для вирішення питання переходу на українську мову на державному рівні видано низку нормативів та документів. Крім адміністративних важелів, важливим підґрунтям для вирішення цього питання є ґрунтовні наукові дослідження, присвячені українській термінології з фізичної культури і спорту.

У цьому аспекті набуває особливої уваги відображення української спортивної термінології в лексикографічних джерелах, тобто укладання українських словників з фізичної культури і спорту, яких в Україні поки що одиниці. Без лексикографічного забезпечення цієї ділянки не може бути адекватного вирішення даної проблеми в освіті, культурі та в суспільстві в цілому. Кожен спортсмен, тренер чи діяч у галузі спорту повинен мати у своєму розпорядженні достатню кількість українських лексикографічних розробок спортивної термінології, активно володіти нею, розуміти наукові засади творення спортивних термінів.

Мова розвивається безперервно, в ній відображаються активні процеси об’єктивної дійсності [2]. Лише з розвитком мови можливий розвиток тієї чи іншої галузі нашого буття, в тому числі і фізичної культури і спорту.

Найбільшої актуальності ця проблема набуває в процесі навчання та спеціальної підготовки спортсменів. Вона полягає в тому, що ще й досі українська мова використовується в спорті як і в інших прикладних науках недостатньо, а термінологія знаходиться під значним впливом російської мови. Особливих утисків спортивна термінологія, як і вся термінологія та українська мова взагалі, зазнала, починаючи з 30-их років ХХ століття. Саме з цього часу почали запроваджуватися різні заходи, щодо насильницького “виправлення” української термінологічної системи. З середини 30-их років розпочався процес наближення української термінології до російської, який тривав понад п’ятдесят років. Така русифікаторська мовленнєва політика завдала великої шкоди українській спортивній термінології. З її наслідками ми ще й досі зустрічаємося на кожному кроці.

Основними засадами, якими послуговуються автори термінологічних словників є терміни.

Автори дотримуються класичного визначення поняття “термін” – слово або словосполучення, яке означає конкретне поняття в певній галузі людської діяльності [5].

Термінологія (сукупність термінів) певної науки, в нашому випадку фізичної культури і спорту, повинна відповідати певним універсальним вимогам, характерній будь-якій термінологічній системі.

Термін повинен відповідати внутрішнім мовним законам, бути семантично прозорим (зрозумілим), якомога повніше співвідносним з означуваними поняттями, бути стислим, стилістично нейтральним (без емоційного забарвлення), однозначним. *Наприклад: нападаючий гравець, стрибок ноги нарізно* [1].

Одним із способів творення термінів є калькування іншомовних слів (від франц. *calque* – копія, вираз, скопійований засобами однієї мови з іншої [4]). *Наприклад: рос. конь*

ручками – укр. кінь з ручками, рос. вольное упражнение – укр. вільні вправи. В українській спортивній термінології функціонує велика кількість російських кальок.

Наука - це поняття інтернаціональне, вона не визнає будь-яких кордонів і тяжіє до єдності. Ні для кого не є новиною, що якою б розвиненою та досконалою не була б національна мова науки, вона не може обійтися без вживання інтернаціональних запозичень. Українська термінологія різних галузей знань збагачувалася і продовжує збагачуватися завдяки запозиченню інтернаціоналізмів. Багато термінів в українській мові стали «своїми». Наприклад: машина, волейбол, футбол. Але до запозичення інтернаціоналізмів слід ставитися дуже помірковано. Перш ніж «пускати» в рідну мову той чи інший термін, необхідно дати відповідь на питання, наскільки він доречний, точний, необхідний, чи є еквівалент в рідній мові. Яким б милозвучними не були запозичені терміни-інтернаціоналізми – вони не збагатять, а, навпаки, засмітять рідну мову, якщо в ній є свій національний еквівалент.

Отже, перед дослідниками термінів з фізичної культури та спорту та їх лексикографічного відображення постають важливі завдання – чітко розмежувати національне та інтернаціональне, що буде темою нашого подальшого дослідження. Разом з тим, укладання нових, розгалужених з усіх видів спорту словників, посібників термінологічного напрямку має велике значення для розвитку теорії та практики фізичної культури та спорту і чекає своїх авторів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Російсько-український словник з фізичної культури і спорту. – За ред. В.Г.Осінчука, І.К.Попеску. - Львів: Світ, 1993.
2. Дубичинський В. В. Зарубежная лингвистика о некоторых проблемах лексикографии. // Вестник межд. слав. ун-та. - Харьков, 1999. - № 2, - С.55-60.
3. Бондаренко В. В. Основні засади творення російсько-англійсько-українського термінологічного словника з фізики. - Вестник межд. слав. ун.-та. - Харьков, 1999. - № 4, - С.77-78.
4. Словник іношомовних слів. За ред. О. С. Мельничука. – Київ: Головна ред. укр. рад. енциклопедії, 1977.
5. Шалько Т. І., Кочан І. М., Мацюк І. П. Українське термінознавство. Львів: Світ, 1994. - 214 с.

TO THE QUESTION OF THEORETICAL AND PRACTICAL PRICIPLES OF UKRAINIAN SPORT TERMINOLOGY LEXICOGRAPHICAL REFLECTION ON THE MODERN STAGE.

SOFIA DENISENKO, OLGA BOROVSKA

Lviv State Institute of Physical Culture

The theoretical and practical principles of ukrainian sport terminology lexicographical reflection on the modern stage have been examined in this article. The necessity of further research in this sphere has been substantiated.

ФАКТОРИ, ЯКІ ВИЗНАЧАЮТЬ НЕОБХІДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗІ СПОРТИВНОЮ СПРЯМОВАНІСТЮ В ГУМАНІТАРНИХ ВУЗАХ

АНДРІЙ ДРАЧУК

Вінницький державний педагогічний університет

В останні роки виявлено порівняно велику кількість студентів з відхиленням в здоров'я. Неухильно зростає кількість спеціальних медичних груп. Так, в 1996 році